

Hrvatski kralj Zvonimir plemeniti (1076.-89.)

U godini, kad slavimo 1300 godišnji jubilej dolaska i pokrštenja Hrvata, ne će biti bez koristi, ako čitateljima Života pred oči iznesemo svijetli lik hrv. kralja Zvonimira, koji je ostavio uspomenu moralne veličine, pravde i očinske dobrote prema svome narodu kao nijedan drugi vladar hrv. krvi.

U ispravama slavnog hrvatskog kralja Krešimira IV. (1058.—74.) susrećemo više banova, koji se ističu kao prvi kraljevi doglavnici; tako se spominje god. 1060. i 1067.—69. ban Gojčo. Kasnije se još češće potpisuje prvi do kralja ban Zvonimir; dapače se po njemu, kao po kraljevima i carevima, datiraju javne isprave. Malo zatim navada se on kao »vojvoda—dux«. To se može razumjeti samo, ako se pretpostavi, da je Zvonimir postao Krešimirov suvladar, jer se ostali tadašnji banovi navode tek kao svjedoci.

Čuvena »Bečka kronika« bilježi, da je Zvonimir već otprije vladao u Posavskoj Hrvatskoj kao samostalan ban (oko g. 1060.—70.), a poznata je činjenica, kako su mađarski kraljevi Zvonimiru — svome rođaku — pomogli, da od Karantanaca preotme svoju državu, koju su oni zaposjeli. A šta se dogodilo s rodom Krešimirovim? Poznat nam je njegov sinovac Stjepan, koji ga je imao naslijediti. On se spominje zadnjiput godine 1066. kao »dux—vojvoda«. Nakon toga se odrekao svake časti »radi teške bolesti«, kako sam kaže, »a na savjet časnih hrv. svećenika«. Iz svega, što je rečeno, valja zaključiti, da je Zvonimir naslijedio Stjepana kao neposredno zakoniti nasljednik hrvatskog prijestolja. To se zbilo negdje oko g. 1070.

Budući da je Zvonimir prije toga samostalno gospodario Posavskom Hrvatskom, zastalno je Krešimir s njime sklopio ugovor, po kojem se Zvonimirova država ujedinila sa Primorskom Hrvatskom. A Krešimir je na uzvrat primio Zvonimira za suvladara i proglasio ga svojim baštinikom. Kraljev sinovac Stjepan pošao je prema sredovječnom običaju u manastir.¹

¹ Hist. Salonitana s. 56/7. Osim toga sveučil. profesor Dr. M. Barada dokazao je, da nije hrv. kralj Krešimir III. — kako to tvrde hrv. historici, — nego njegov brat Svetoslav g. 1000. predao Mlecima svoga sina Stjepana za taoca, koji je u Mlecima odgojen i ondje oženjen duždevom kćerju Hicelom; a kasnije da je isti Stjepan zavladao oko g. 1030. banovinom Slavonijom između Save i Drave. — Vjesn. za povj. Dalmacije 1929. s. 158.74.

Iz ovih podataka o Zvonimiru i o njegovoj državi, smijemo ustvrditi, da je Zvonimir bio potomak i nasljednik spomenutog kralja Svetoslava i sina mu Stjepana u novostvorenoj Posavskoj Hrvatskoj. Prema tome Zvonimir po svoj prilici vuče lozu od slavnog bana Trpimira i njegova roda. Našu tvrdnju potkrepljuju riječi hrv. povjesnika 13. vj., arciđakona Tome: »U ono vrijeme preseli sa svijeta kralj Zvonimir, a da nije ostavio baštinka svoje krvi. Pa kako je time izumro cijeli kraljevski rod, nije se više nitko našao, koji bi ga zakonito naslijedio u hrv. kraljevstvu.«

Dakle je Zvonimir zadnji član i posljednji zakoniti kralj cijele Hrvatske iz dinastije Trpimirove, budući da uz njegova nasljednika kralja Stjepana II. (1089.—91.) pristajahu tek neki dalm. gradovi i pojedini hrv. velmože. O kraljevskom porijeklu Zvonimira govori nadalje i to, što on kao potomak Trpimirov poklanja split. crkvi grobnice hrv. kraljeva (crkvu sv. Marije i sv. Stjepana u Solinu) pozivajući se pri tome na hrv. kraljeve kao na svoje djedove.²

Hrvatska je proživljavala teške dane, kad je Zvonimir onako sretnim sporazumom preuzeo Krešimirovo prijestolje. Mlečani joj oteli Dalmaciju, bez koje bi Hrvatska mogla tek kukavno životariti. Na istoku je iz Azije zaprijetio novi narod Seldžuci, da poput bujice nasrnu na Evropu. U zapadnom svijetu uvriježila se mnogostruka zla. Brojni knezovi, nadasve rimsko-njemački car Henrik IV. (1056.—1106.), izrabljivali su kat. Crkvu. Htjeli su da papa i svećenstvo služi njihovom egoizmu, pa su Crkvi nameтали nedostojne biskupe i druge poglavare sileći ih, da im plaćaju za te časti skupe novce. Jasno je, da tako izabrani crkveni pastiri nisu provodili čudoredan život, kad se više gledalo na njihovu odanost vladaru nego li na krepost i duhovnu sposobnost. Tako se u nekim kat. krajevima uvriježile mane simonije i gaženje svećeničkog celibata. Od ovih zala nije bilo slobodno ni dalmatinsko-hrvatsko svećenstvo. Crkvom je tada upravljao papa Grgur VII. (1073.—85.), koji je tolikim žarom radio, kako bi oslobodio kršć. svijet od tolikih zala, a narodima povratio pravdu, mir i ljubav, kao možda nijedan drugi papa. On je iskreno mislio, kad je pozivao katolički svijet u pomoć nesretnoj braći Grcima pišući: »Volim život svoj za njih dati nego ih ostaviti na cjedilu i požudno vladati cijelim svijetom« (Ef. II. 31).

Novi hrv. vladar Zvonimir bijaše plemenit muž; a svijestan, da mu je prva dužnost biti pravednim sucem i ocem — dobrotvorom svoга naroda, odlučio je obnoviti hrv. državu u staroj veličini. Dobro je razumio, da će najsigurnije udovoljiti

² Nije sigurno, da je ova darovnica splitskoj crkvi falsifikat, kako misli dr. Šišić (u Priručniku s. 185., 579.). Svakako nam ona kazuje tradiciju iz g. 1338: naime, da Zvonimir vuče lozu od Trpimirovića. (Barada u nav. raspravi.).

uzvišenoj zadaći u teškim vremenima, ako se predade u zaštitu Namjesniku sv. Petra, te ako spapom skloni prijateljski savez. Tako su uostalom radili mnogi kršćanski vladari onoga doba.

Zvonimir opremi u tu svrhu Grguru VII. poslanstvo, koje ga je imalo zamoliti, neka nagovori bizant. cara, da dopusti hrv. vladaru zaposjesti Dalmaciju. Ta car se još uvijek smatrao njezinim gospodarom, a baš je tada trebao papine potpore protiv divljih Seldžuka. Premda je Venecija još u velj. 1076. grčevito držala dalm. gradove, ipak vidimo, da se oni u listopadu iste godine nalaze u vlasti hrv. kralja.

Nema sumnje, da Zvonimir ima zahvaliti za taj uspjeh svome savezniku Grguru VII.³

Istodobno je Grgur svim silama na Balkanu stvorio jaki bedem protiv azijskih napadača. Zato je na katolički svijet upravio poziv zovući ga na križarsku vojnu u pomoć Grcima »braći preko mora« (1074).

Papa se brzo sporazumio sa Zvonimirom pa je na njegovo poslanstvo odgovorio još iste godine i uputio u Hrvatsku odlične legatate, opata Gebizona Fulkoína, biskupa grada Fossonbrone. Ovi sazovu crkveni koncil u Split, na kome su 8 hrv.-dalm. biskupa i 3 opata vijećali o pitanjima vjerskog i narodnog života. Potom su u skupštini mnogih velikaša i mnoštva naroda, plemstva i svećenstva Zvonimira jednodušno isklicali kraljem Hrvatske i Dalmacije. Sad je nepregledno mnoštvo krenulo na Solinsko polje, gdje će na hrv. zemlji uzveličati krunisanje novoga vladara. Ovdje u hrv. bazilici sv. Petra održao je opat Gebizon svečanu službu Božju i pod njom u ime vrhovne Glave kršć. naroda pomazao sv. Uljem i okrunio Zvonimira zlatnom krunom hrvatskih kraljeva, predao mu kraljevsko žezlo, mač i od pape blagoslovljenu zastavu sv. Petra, (vexillum s. Petri) kao znak svečeve zaštite.

Veličinu ovog najsvečanijeg časa hrv. povijesti, lijepo nam tumači Zvonimirova zavjernica, što ju je tom zgodom izrekao ovim riječima:

»U ime sv. i nerazdijeljivog Trojstva, god. od upućenja Gospodnjega 1076; indikcije 14, mjeseca oktobra. Ja Dimitrije, koji se nazivam i Zvonimir, Božjom milošću ban Hrvatske i Dalmacije od Tebe, Gospodine Gebizone, ovlaštena zato od našega gospodara pape Grgura, kao legata Apostolske Stolice — mačem, žezlom i krunom ovjenčani i ustoličeni kralj — pošto su me na saboru u bazilici sv. Petra u Solinu svekoliko svećenstvo i narod jednodušno izabrali vladarom kraljevine Hrvata i Dalmatinaca, obećajem, zadajem Ti riječ i tvrdju vjeru, da ću nepokolebivo vršiti sve, što mi nalaže Tvoja časna Svetost tj., da ću vazda i u svemu držati (zadanu) vjeru Apostolskoj Stolici. Neopozivo ću čuvati, što su god u ovom kraljevstvu odredili ili će odrediti, bilo Aposlolska Stolica, bilo njezini legati.⁴ Pravdu ću promicati, Crkve ću braniti. Starat ću se, da se crkvama podaju prvi-

³ Rački, Documenta s. 101./2. — Barada n. dj. s. 188.

⁴ To su osobito kanoni crkv. sabora.

jenci (od plodova), desetina i sve, što im pripada. Nadzirat ću život biskupa, svećenika, dakona, podkadona, da čisto i u stezi živu. Zaštitivat ću siromahe, udovice i siročad. Sprečavat ću nedopuštene ženidbe među rodacima. Ustanovit ću zakoniti miraz kod udavanja — prstenovanjem i svećeničkim blagoslovom. A ne ću dopustiti, da se ovi (brakovi) razrješuju. Zabranit ću prodavanje ljudi u roblje. Napokon ću pomoću Božjom sve vjerno vršiti, što traži pravda (u državi).

Odlučujem, da ću svake godine na dan uskrснуća Gospodinova, za predanu mi kraljevinu (tj. od sv. Petra — pape) plaćati sporazumno i na savjet sviju mojih doglavnika sv. Petru danak od 200 bizantijskih zlatnika.⁵

Ali želim, potvrđujem i tražim, da i moji nasljednici to isto čine. Povrh toga darujem, prepuštam i određujem Apost. prijestolju samostan sv. Grgura, koji se zove Vrana, sa cjelokupnim njegovim blagom, tj. srebreni kovčeg, u kojem su moći sv. tijela istog blaženog Grgura; nadalje dva križa, kalež i patenu, 2 zlatne krune urešene draguljima, Evandjelje ispisano srebrenim pismenima. Konačno sva njegova pokretna i nepokretna dobra, neka (rečeni samostan) vazda služi za hospicij (svratište) legatima sv. Petra (papinim) kao njihovo isključivo vlasništvo. Ali uz uvjet, da nikad ne prijeđe u druge ruke, već neka uvijek ostane svojina sv. Petra. Čuvat ćemo ga pak ja i moji nasljednici, da bude slobodan i siguran od svakog čovjeka. Usudi li se tko da ludom drskošću spomenutom samostanu ugrabi štogod od navedenog blaga, neka poslušna onaj strahoviti sučev glas, što će ga morati čuti sotona sa svojim anđelima.

Osim toga, budući da Bogu služiti znači kraljevati, ja se predajem Tebi kao zamjeniku bl. Petra i našega gospodara pape Grgura i njegovih nasljednika na apostolskoj stolici i predajući ovu (vazalsku) vjernost, zakletvom učvršćujem: Ja, velim, Dimitrije, drugim imenom Zvoimir, milošću Božjom i darom apost. Stolice kralj, (jer je pomoću pape uobio Dalmaciju), od ovoga časa unaprijed bit ću vjeran sv. Petru i papi Grguru, mome gospodaru i njegovim zakonito izabranim Nasljednicima. Ne ću ni savjetom ni činom pomagati, da bude on, budi njegovi Nasljednici pape ili njihovi legati izgube život ili koje udo (svoga tijela) ili slobodu. Ne ću nikome na njihovu štetu odati tajne, koju bi mi povjerili. Kraljevstvom pak, koje primam iz Tvoje ruke, gosp. Gebizone, vjerno ću upravljati. Nikada ne ću niti ovu državu niti pravo na nju nikojim načinom oteti apost. Prijestolju. Svečano ću primiti moga gospodara papu Grgura, njegove Nasljednike i legate, kada dođu u moju državu, časno s njima postupati, a tako i natrag ih otremiti. Pa kudgod me pozovu, pravično i iskreno ću im služiti, kako budem mogao.⁶

Ovo su prave ideje pape Grgura VII. One su takove, da se jedva što uzvišenije dade zamisliti za čast Božju, za sreću, mir i napredak naroda. Može li biti što plemenitije od njegova nauma: Sklonuti vladare, da stupe u savez za međusobno pomaganje pod papom kao duh. Ocem kršć. svijeta, te da uz pomoć svećenstva, prema ovim idejama vode svoje podanike do vremenitog i vječnog blagostanja.

ZNAČAJ GRGURA VII. NJEGOVA LJUBAV PREMA HRVATIMA.

Nepравdu čine Glavi kršćanskih naroda, kada mnogi liberalni historici, koji uopće ne razumiju temeljnih načela Crkve Kristove, žigošu Grgura VII pišući: »Grgur je borbom za investuru malo pomalo izazvao općenu borbu za svjetovno gospodstvo pregnuvi, da kao neograničeni upravljač crkve steče prevlast nad svima svjetskim državama smatrajući ih tek vidljivim

⁵ To je počasni dar ili Petrov novčić.

⁶ Doc. s. 103./5; Priručnik s. 268./9.

znacima protubožanskog principa (tj. vladom sotone) i držeci, da one stječu pravo na opstanak jedino svojim podređenjem crkvi...» Ovak o dr. F. Šišić, poznat kao čovjek zadojen idejama slobodnih zidara. Pov. Hrv. 1925. str. 540.—542.

Pa ipak Grguru daju i neki učeni protivnici najljepša priznanja kao znameniti historici protestanti Henrik Leo i Gregorovius.

Čujmo, što pišu učenjaci svjetskog glasa o namjerama Grgura VII. prema Hrvatima. Prvi je Aug. Gfrörer, bivši protestant: »Križarski ratovi nisu uspjeli, jer su ih vodili oficiri, koji su htjeli zapovijedati, a ne slušati, dok je dobrih vojnika malo. Samo poslušni, hrabri i pregaranju vični narod može osnovati jaku državu. Da je još tada postojala snažna država Hrvatska, za koju je Grgur pridonio neizrecive žrtve, bilo bi prikladna drveća, iz kojeg bi se mogla sagraditi dobra tvrđa« (Bizant. Gesch. II. S. 270.)

Drugi je pisac Ivan Weiss, koji veli: »Grgur VII. ukloni poteškoće, što bijahu na putu, da se razvije moćna Hrvatska. Papa je očito imao glede Zvonimira dalekosežnih osnova, kako je to bilo sa Vilimom Osvajačem. Zacijelo je Gfrörer imao pravo, kad je mislio, da je Grgur VII., taj veliki državnik, Hrvate kanio preseliti na Bospor, da budu predstraža protiv nasrtne turske bujice. Pa jer je onda grčka država bila slaba, da je namjeravao pomoću Hrvata, koji su u to doba kao uvijek bili puni ratobornog zanosa, riješiti tadašnje istočno pitanje. (Weltgesch. IV. 3 S. 457.) Isti učenjak piše: »Zvonimir ponosno ističe, kako u njegovoj zemlji vlada mir, a njegova zavjernica pokazuje, kakva je nevolja vladala u Hrvatskoj, jer se prekinulo s Rimom i odustalo od pravca, što je vladao za Krešimira (tj. od prijateljske suradnje s Crkvom).«

Prijateljski savez hrv. kralja sa Grgurom VII. nije bio isprazan. Dokazuje nam to papino pismo: »Vitezu Vecelinu, vojvodi Istre, Zvonimirovu susjedu« (4. X. 1079). Tu ga papa oštro kori, što je knez pogazio njemu zadanu vjeru, te naumio udariti na Zvonimira, odanog Grgureva prijatelja. Papa mu ozbiljno zapovijeda, neka se toga okani. Inače da će on smatrati nepravdu nanesenu hrv. kralju nepravdom samoj apost. Stolic⁷. Iz narednih događaja punim pravom zaključujemo, da je papino posredovanje spasilo Zvonimira od ovog neprijatelja, a hrv. narod od prolijevanja krvi.

G. 1079.—80. vidimo novog legata Grgura VII. kardinala Ivana, kako se trudi, da se podigne vjera, pravda i čudorednost u našem narodu. S tom namjerom održan je sinod dalmatinsko-hrvatskih biskupa i opata u Ninu, kojemu je pribivao i Zvonimir.

⁷ Priručnik s. 273./4.; Doc. s. 106, 114, 138, 145.

Ujedno sa Zvonimirom sigurno je okrunjena i žena mu Jelena, sestra tadašnjeg ugarskog kralja Gejze i kasnijeg kralja sv. Ladislava. Zvonimir nije zaostao za svojim predima u sjajnim pratnjama velikaša. Što više uz njega se javljaju osim župana još i novi dostojanstvenici — knezovi (comites) i baroni u bogatom darivanju crkvi, naročito splitske biskupije, samostana sv. Marije u Zadru i sv. Ivana u Belgradu itd.⁸ Kraljica Jelena povela se u velikodušnosti za svojim mužem te je obilno opskrbila isti samostan sv. Ivana, a njihov su primjer slijedili biskup i građani Belgrada.

Zvonimir je svijetlio svome narodu uzornom pravednošću. Primjer njegove pravednosti odsijeva u činjenici, kada je (1078.) povratio samostanu sv. Petra u Poljicima neku zemlju kod Solina, premda ju je već prije poklonio svome ujaku Strezi, misleći, da je to kraljevska svojina. Isto tako je u nekoj raspru učinio pravdu samostanu sv. Ivana u Belgradu. Splitskom biskupu kralj je povratio crkve sv. Stjepana i sv. Marije u Solinu.

Neobično je slavlje doživio hrv. narod (1078.) prigodom posvećenja stolne crkve hrv. biskupa u tadašnjoj biskupiji na kninskom polju. Svečanost je uzveličao sam kralj s brojnim velikašima, a posvetu je obavilo zajedno više biskupa. Plemeniti Zvonimir je sveder išao na ruku i ostalim crkvama i samostanima darivanjem novih imanja i potvrđivanjem starih.

Moć kralja Zvonimira pokazala se u njegovom savezu sa Gviskardom Robertom, gospodarom Južne Italije, i jednim od najmoćnijih evrp. vladara. Kada je ovaj udario (god. 1082.) na bizantijsku državu, u pomoć je pozvao Hrvate i Dubrovčane. Oni mu se zbilja odazvali, pa je kralj odaslao dio svoga brodovlja, kojim su mogli uništiti mletačku mornaricu kao grčku saveznicu kod Krfa (1081). Premda su nakon ovoga rata Mlečani postigli, da im car ustupi svoja tobožnja prava na Dalmaciju, ipak su dalm. gradovi ostali i nadalje vjerni hrv. kralju.

Zvonimir je svoje blagoslovljeno djelovanje dostojno okrunio zadužbinom, o kojoj nam govori najstariji naš spomenik pisan hrv. pismom glagolicom i jezikom. Ta se kamena ploča dugo čuvala u crkvi samostana sv. Lucije u Baški na otoku Krku, a sada se nalazi u Zagrebu. Bašćanska ploča pisana je oko godine 1100., a pročitao ju je učeni svećenik dr. F. Rački. Ona svjedoči, kako je Zvonimir — natpis ga zove kralj hrvatski — jednom zgodom osobno došao na Krk i spomenutom samostanu darovao neko zemljište. Prema tome je i ovaj dalm. otok bio u vlasti hrv. vladara,

⁸ Smičiklas, Codex s. 70, 145

a kralj, papin prijatelj, ne samo da nije progonio, nego je podupirao hrv. bogoslužje, niti je bio protivnik zdravih narodnih težnja, kako hoće dr. Šišić veleći: »Hrvatski vladari su predali Latinima dušu hrv. naroda« (Pov. Hrv. str. 649).

I zadnji sačuvani spomen Zvonimirova života baca na slavnog kneza svijetlu zraku. To je povelja, što ju je izdao na svoj imendan (8. X. 1087.) u Kninu, kojom, okružen od duhovnih i svetovnih dostojanstvenika, potvrđuje samostanu sv. Marije u Zadru »kraljevsku slobodu«, darovanu mu od Krešimira g. 1066.⁹ Zvonimir nije imao nasljednika svoje krvi; njegov sin Radovan umro je prije oca.

Hrv. ljetopisac (iz 14. vijeka) pripovijeda o smrti Zvonimirovoj ovo:

»Rimski car Alexije I. s voljom sv. Oca pape (Urbana II. 1088—99.) poslao je Zvonimiru glasnike moleći Hrvate, da dođu osloboditi sv. Mjesta u Palestini. Kralj je sazvaio nar. skupštinu i osokolio ih, da se podignu na obranu Groba Gospodinova. Ali se mnoštvo stalo buniti govoreći: Bolje je, da jedan čovjek umre negoli da toliki narod izgine. U toj buni da su ubili »svetoga i dobrog kralja«.

Ipak naši najbolji povjesničari, kao što su Rački, Matija Mesić, Vjek. Klaić, došli su na temelju pouzdanih dokaza do uvjerenja, da je Zvonimir umro naravnom smrću; samo se naime tako može razumjeti vijest njegovog nasljednika Stjepana II. »a nuper rege defuncto Suinimiro«, i ona Tome Arciol. († 1268.) »mortis debitum solvit« (Historia s. 56.¹⁰ Ove se naime riječi obično rabe samo o prirodnoj smrti. S njima se slažu i sveuč. profesori Gruber i Dr. Petar Karlić.

Dimitrije Zvonimir zaslužuje, da ga slavimo kao najsvijetlije lice u triumviratu hrv. kraljeva: s Tomislavom i Krešimirom IV. Ponajprije zato, što je obnovio hrv. državu od Jadrana do Drave i Drine. Drugo, jer je pomoću Grgura VII. za Hrvatsku spasio dalm. more, varoši i otoke od požude Bizanta i Mlečana. Treće, što se svom dušom dao na ostvarenje uzvišenih ideala kršć. naroda: naime da vladar ima poput oca upravljati svojim podanicima u pravdi i ljubavi, a to se moglo postići jedino zajedničkom suradnjom s kršć. knezovima pod vodstvom duhovnog Oca svih naroda — Rimskog pape, budući da kršć. puci čine veliku obitelj, njezini članovi treba da složnim silama rade za opći napredak i blagostanje.

Uistinu suvremene isprave dokazuju, kako je za Zvonimirova kraljevanja cvalo blagostanje i prosvjeta, pravda, mir i ljubav u našem narodu (Doc. 140). Stoga je »sveti i dobri kralj Zvonimir« ostavio najljepšu uspomenu kod svojih podanika. »On počeo, veli stara kronika, crkve veoma štovati i ljubiti. I počeo dobre pomagati, a progoniti zle. I bi od svih dobrih ljubljen, a od zlih nenaviden, jer ne mogāše zla vidjeti... Zadobroga kralja Zvonimira biše vesela sva zemlja, jer biše puna i urešena svakoga dobra, i gradovi puni srebra i zlata. I ne bojaše se ubogi, da ga izjede bogati, i nejaki, da mu uzme jaki, ni sluga, da mu učini nepravo gospodin, jer kralj svih branjaše, zašto ni sam nepravedno ništa nije posjedovao... I tako veliko bogatstvo biše, tako u Zagorju kako u Primorju za pravednoga kralja Zvonimira... I biše veće vrijedna ureda na ženah i mladim ljudima i na konjih, pa i ostalog imanja. I zemlja Zvonimirova biše obilna

⁹ Doc. s. 145; Priručnik 537/40.

¹⁰a Rad XIX. s. 97—104 b) ib. XXIX. s. 141. c) Povj.) Hrv. I. s. 118—19. d) Doc. s. 148.

svakom raskoši, niti se ikoga bojaše niti joj itko mo-
gaše nauditi, osim gnjev gospodina Boga.«¹¹

Neki pisci žigošu Zvonimira radi njegove prijateljske suradnje s papom i Crkvom, toga radi da ga je narod umorio — možda čak i opravdano! Ta je tvrdnja nikla iz njihove nenaklonosti prema kat. Crkvi.

Ovako piše i Smičiklas, Povj. Hrv. I, s. 257; dok na s. 258. tvrdi protuslovno da Zvonimir nije nastradao zbog papine politike. Slično piše Šišić u Povj. Hrv. s. 591, 649.

Ali zar nijesu Namjesnik Kristov i Zvonimir bolje vidjeli, kolika pogibao narodu prijeti od azijskih barbara? A jer Hrvati nisu slušali papa, valjalo im je kroz 400 godina ljuto okajavati taj neposluh u groznom ropstvu pod Turcima. No možda je narod posumnjao, da će Zvonimir zovući ga u pomoć Bizantu, izdati njegovu vjeru i slobodu Grcima kao što je nekada učinio Zdeslav (878.), kojega je taj čin stajao prijestolja. Jedna je činjenica sigurna, da se Hrvati nisu nikada bunili protiv Rim. Crkve.¹²

Nikola Maslač D. I.

¹¹ Ljetopis popa Dukljanina, izd. Crnčić s. 32

¹² Kačić, Stopama hrv. narodnih vladara s. 33. — Karlić, Dimitrije Zvonimir, Vjesn. drž. arkiva 1928, s. 138—63.